

Pjotr Iljics Csajkovszkij

DIÓTÖRŐ

William Fomin koreográfiája

A táncjáték cselekménye

I. felvonás

1. kép

Kihalt utca. Hóesés. Az ablakokban ádventi gyertyák égnek. Karácsony este van, járókelők jelennek meg, ajándécsomagokkal a kezükben igyekeznek.

A középső ablak kivilágosodik: egy pár, férfi (később Diótörő) és nő (később Mása) jelenik meg az ablak mögött, kifelé bámulnak a hóesésbe. Kis idő múltán egymásra néznek, majd eltűnnek az ablakból.

Az utca képe elevenedik meg: az előbbi család tér vissza, most már csomagok nélkül sietnek hazafelé.

2. kép

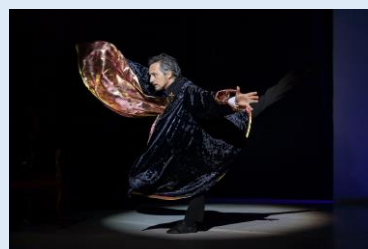
Az előbb az ablakban látott pár szobájában vagyunk, a férfi és a nő az ágy két végén ül, egymásnak háttal – mintha semmi közük nem lenne egymáshoz. Aztán a kezük egymást keresi, s valamiféle kapocs teremtődik kettejük között. Ezt a kapcsolatot hol a nő, hol a férfi töri meg táncuk közben – láthatóan elvesztettek valamit kettejük szeretetteljes korábbi viszonyából. Táncukat a közeledés–elutasítás hullámzó dinamikája határozza meg. A férfi közeledő gesztusait rendre a nő elutasító gesztusai követik, majd egy fájdalmas ölelés után a nő az ágy elé, a férfi az ágyra ül le. Mindketten letörten hajtják le fejüket.

3. kép

A férfi távozni készül, de belép a nő apja: kérdőre vonja a férfit, megpróbálja visszatartani, ám az kirántja karját az apa kezéből, s távozik. Az apa vigasztalni próbálja a lányát, megérkezik az anya is a lány testvéreivel. A két nővér közös táncba vonja a húgukat, hogy felvidítsák. Az apa megkéri az anyát, beszéljen a lányokkal, míg ő a férjet hívja be a szobába. Anya kitessekeli a lányokat, az apa és a férfi közös erővel próbálják meg békülésre bírni a nőt, ám az nem hajlandó erre.

Ekkor az apa varázsköpenyben tér vissza, kezében fabábu, a Diótörő – a nő, azaz Mása gyerekkori karácsonyi ajándéka. A bábu régi emléket ébreszt a nőben: valami közöset ismer fel a bábuban és a férjében. A férfi elhagyja a szobát, a lány pedig a Diótörő bábút magához szorítva ül le az ágyra.

A SOPRON BALETT ELŐADÁSA

4. kép

Az apa-varázsló tánca: felidézi a hópihék táncán keresztül a gyermekkori karácsonyt, az ágy háttérében felsejlik a valamikori karácsonyfa képe. A hópihék boldog kavargásában a felnőtt Mása újra a gyermek Másává lényegül át.

Újra visszatér a felnőtt Mása alakja: magányosan, egyedül táncol, majd a hópihék kavargásában mintha keresne valakit. Belép az apa-varázsló – kezében a Diótörő bábuval, és megjelenik a férfi alakja is. Az apa egyértelmű, ellentmondást nem tűrő gesztusa jelzi, hogy a két alak azonos. A felnőtt Mása néhány tétova lépést tesz a férfi felé, majd átveszi apjától a Diótörő bábút.

A hópihék kavargó táncában újra a gyermek Mása lesz belőle, aki boldogan lejt a táncát kezében a Diótörővel.

A szín elsötétül, csupán a varázsköpenyes apa alakját látjuk megvilágítva, amint a szín szélén állva elhatározásra jut: újra megéleli lányával, Másával a régi gyermekkor csodáját.

5. kép

A gyermek Mása szobájában vagyunk: középpont az ágy, mellette karosszék, balra egy óraszekrény. Édesanyja kíséri be a kislányt, aki lefekvéshez készülődik. Míg anyja a párnát igazítja, Mása táncot jár a Diótörő bábuval, s nem akar szót fogadni anyjának. Apja is belép gyertyával a kezében, ágyba parancsolják a kislányt. A Diótörő bábút apja a karosszékbe fekteti. A szülők távoznak. Mása még táncol egy kicsit a bábuval, majd a párnája alól egy szelet sajtot húz elő, s leteszi az ágya mellé. Végül a bábút maga mellé fektetve elalszik.

6. kép

Álomjelenet: egy kisegér mászik elő Mása ágya alól, keresi a sajtot, majd mikor megleli, visszabújik. Közben a háttér árnyképén az egerek mozgolódását látjuk, majd előzönlük Mása szobáját. Éjfél ut az óra: az egerek „hadrendbe” állnak. Mása felriad, magához szorítja a bábuját. Az egerek kergetni kezdik Mását, hogy megszerezzék a Diótörő bábút.

Megjelenik az Egérkirály. Az egerek hódolnak neki. Az Egérkirálynak megtetszik a Diótörő bábu, s el akarja venni Másától. Az egyik egér kitépi a lány kezéből a bábút, s az Egérkirálynak adja, aki diadalmasan távozik, nyomában a síró Másával, s az egérhaddal.

7. kép

Egy pincében vagyunk, az egerek tanyáján: a magasban egy távfűtő csővezeték húzódik végig a színen. Az egerek játszadoznak, az Egérudvarmester egy kocsin sajtot tol be. Mire körülnéz, a kisegerek már szétlopták a sajtokat, s táncba kezdenek velük. Az udvarmester lemondóan legyint, majd kimegy.

Az Egérasszonyt faránál fogva húzza be a színre, mire az a főzőkanállal rendre utasítja. Az egerek tánca, civódása a sajt körül,

amelyben Egéresszonyság teremt rendet, majd méltóságteljes udvari táncba kezd a nagyobb egerekkel.

Megjelenik az Egérkirály egy gyufaskatulya hintón, kezében a megszerzett Diótörő bábuval. Kiderül, hogy valójában a király a legkisebb egérlény. Egéresszonyság és a négy nagy egér hódolattal veszik körül, rendbe hozzák az egyenruháját. Az Egérkirály eldobja a Diótörő bábút, mást szeretne.

Az egerek közül hirtelen Mása bukkan elő, a bábuját keresi. Miután megleli, kérleli az Egérkirályt, hogy adja vissza neki. A bábú visszaszolgáltatását az Egérkirály ahhoz a feltételhez köti, hogy Mása legyen a felesége. Az egerek rákényszerítik Mását, hogy igent mondjon. Az Egérkirály meg akarja csókolni a lányt, ám ő a gyufaskatulya hintóra menekül előle.

Az Egérkirály előparancsolja a Varázslót, hogy mulattassa őt és menyasszonyát. Minthogy Mása álmában vagyunk, ezért a Varázsló álarcban, de ugyanabban az alakban jelenik meg, mint karácsonyeste a varázsköpenyes apa. A Varázsló előbb egy felhúzható Macskát bűvöl elő a varázsszekrényből, amit az egerek legyűrnek, majd egy kalapos Baba kerül elő. Mind az egerek, mind a Varázsló igyekszik meggyőzni az Egérkirályt, hogy a Baba igazán szereti őt, de az Egérkirály más mulatságra vágyik. A Varázsló elkéri Másától a Diótörő bábút, s a szekrény segítségével hatalmas, felhúzható bábuvá varázsolja. A Diótörő-husár harcba száll az Egérkirállyal, de valójában csak játékról van szó, az Egérkirály a Varázsló és az egerek segítségével „legyőzi” a Diótörőt, amit a Varázsló visszahelyez a szekrénybe. Mása szomorúan veszi tudomásul a bábuja elvesztését, ám a Varázsló kinyitja a szekrényt, s előveszi onnét a kicsi Diótörőt. Mása megőrül a játéknak, vissza szeretné kapni, de a Varázsló nem adja vissza azonnal, előbb az udvarias kérésre tanítja meg Mását, aki végül visszakapja a bábút. Ám alighogy a kezébe kerül a Diótörő, egy egér szalad be, s megpróbálja elrabolni tőle. Az egeret elűzve a Varázsló leveti álarcát: kiderül, hogy valójában az apa érkezett Mása segédelmére.

8. kép

Apa egy Varázstükör segítségével megmutatja Másának a jövőt: Mása előbb önmagát látja felnőttként a tükörben, majd apa odavarázsolja a délceg Diótörő herceget is. Mása belép a tükörbe, hogy aztán felnőttként lépjen ki onnét a Diótörő herceggel együtt. Közös tánc kezdődik apával és a herceggel, amelyet egy egér felbukkanása zavar meg, apa azonban varázsköpenyével eltakarja a két fiatalelőt.

Mása igyekszik kimenekíteni Diótörőt azzal, hogy elküldi az Egerek birodalmából: búcsút int neki.

Újra megjelenik azonban az egerek körében a hatalmasra nőtt Egérkirály, s táncot lejt a menyasszonyává tett Másával. Mása megpróbál kiszabadulni a táncból, mire az egerek visszatuszkolják a gyufaskatulya hintóba.

9. kép

Az egerek tánca közben hatalmas dörrenés hallatszik, az egerek birodalma pedig mintha vértől piros csatamezővé változna át: hadserege élén megjelenik Diótörő herceg. Elkeseredett csata kezdődik Diótörő herceg hadserege és az egérhadsereg között. Miután az egerek megfutamítják a herceg katonáit, párviadal indul az Egérkirály és Diótörő között. Váratlanul megjelenik a Macska és a Kalapos Baba, beavatkoznak a harcba Diótörő herceg oldalán, s megfutamítják az Egérkirályt. A herceg már majdnem győztesnek látszik, amikor azonban az egerek foglyul ejtik. A Macska, a Baba és Mása harcba szállnak az egerekkel, s megfutamodásra kényszerítik őket. Diótörő herceg élettelennek látszó teste fekszik a csatatér szélén.

10. kép

Az egerek birodalmából egy másik világba kerülünk: a vörös színt felváltja a kék. Diótörő herceg élettelenül fekszik, a tér másik végében Mása zokog. Középpontban váratlanul megjelenik az Apa-Varázsló alakja, s életre varázsolja Diótörőt. Közben az Apa-Varázsló intésére a háttérben kigyúlnak egy hatalmas karácsonyfa fényei. Mása és Diótörő herceg egy boldog táncban találkoznak egymással. A tánc végén a karácsonyfa alatt ismét megjelenik az Apa-Varázsló alakja, aki a karácsonyfa felé mutat. A pár – a megjelenő Macska és Baba kíséretében – a karácsonyfa felé indul, majd a fa alatt összeölelkezve megállnak. A Varázsló intésére a lassan legördül a függöny.

II. felvonás

1. kép

A Varázsló érkezik, kezében egy csillaggal. Ahogy felmegy a függöny, a háttérben egy hatalmas fenyőfa képe rajzolódik ki. A Varázsló útba igazítja a sorra megjelenő Diótörő és Mása párosát, majd a Macskát és a Babát. A piros ruhás Tündér jelenik meg. Apa-Varázsló arra kéri a Tündért, fogadja be birodalmába a párt. Átadja a Tündérnek a csillagot, aki kezébe fogva azt várja az ifjú párt. Megérkezvén a Tündér beinvitálja őket. Közben az őket üldöző egércsapat is feltűnik a színen az Egérkirály vezetésével. Rövid tanakodás után az ifjú pár, a Macska és a Baba után vetik magukat.

2. kép

A Tündér a báltermébe hívja Mását és a Diótörő herceget, ahol a felsorakoztak már a táncosok: a spanyol tánc kettőse, a kínai lány legyezővel, az orosz táncot járó legény, valamint ott van a Macska és a Baba is. Kigyúlnak a fények a karácsonyfán. A táncosok rövid közös táncba vonják be az ifjú párt. Az örömtáncot az üldöző egerek megjelenése zavarja meg. Az Egérkirály megpróbálja elragadni Mását, ám a táncosok

csapata egymásba kapaszkodva húzza vissza őt, majd Diótörő herceg a karácsonyfa csillagát a kezébe fogva megfutamítja az egereket. Kezdetét veszi a táncos multság, amelynek táncait az Egérudvarmester akciói kötik össze. (Mint látható, a Tündér birodalmában nincs hatalma a gonosz egereknek, itt nekik csak a hódolás a jussuk.)

3. kép

Spanyol tánc.

Az Egérfogat tánca (a Macska é a Baba hintója elé fogva járja táncát a behódolt egerekkel, élükön az Egérkirállyal)

Kínai lány legyezős tánca.

Az orosz legény tánca.

A Tündér táncával behívja a két táncos párt: keringő.

Megjelenik a Diótörő most már herceggént, Mása pedig hercegnőként fehér ruhában: pas de deux ('padödő' – színpadi tánckettős).

Diótörő herceg, majd Mása szólótánca, s ismét kettősük következik.

Felvonulnak az eddigi táncosok – megidézve néhány mozdulattal korábbi táncukat (egerek, spanyolok, Macska és Baba, kínai lány, orosz legény), a sort a Tündér, majd Mása és Diótörő herceg tánca zárja.

Finálé.

Zárókép:

Megjelenik az Apa–Varázsló alakja: Mása kedvenc karosszékét tolja előre, a székben ott van a Diótörő bábu. A Tündér visszaadja a Varázslónak a karácsony csillagát.

Hullani kezd a hó. A hóesésben lelassul a táncosok mozgása, minden álomszerűvé válik, s lassan eltűnnek a kavargó hóesésben.

A felnőtt Mása óvakodik be, mintha álomból ébredne: a karosszékhez lép, felveszi belőle a Diótörő bábuját, majd a magasba emelve nézi.

Ebben a pillanatban belép a felnőtt Férfi, Mását nézi.

Elindulnak egymás felé, majd összeölelkeznek, ajkuk csókban forr össze.

Szereplők

Mása: Olga Borisova–Pračikova / Herkovics Eszter / Szabó Barbara Szofia

Diótörő: Vasył Sevastyanov / Rovó Péter • **Apa–Varázsló:** William Fomin (*Harangozó-díjas*)

Anya: Gara Lídia • **Mása** (fiatalon): Wiedemann Fanni • **Mása testvérei:** Csernus Anita és Sasvári Krisztina

Egérkirály: Szűcs Erik • **Macska:** Füsi Zsolt / Horváth Renáta • **Baba:** Szalai Dóra

Tündér: Sasvári Krisztina • **Egérudvarmester:** Sárdy Zoltán • **Egérasszonyosság:** Savanyu Gergely

Spanyol tánc: Csernus Anita / Szabó Barbara Szofia, Bolla Bence

Kínai tánc: Galambos Rea / Takács Odett • **Orosz tánc:** Rovó Péter / Füsi Zsolt

Egérfogat: Szalai Dóra és Füsi Zsolt / Horváth Renáta

Felnőtt egerek: Csernus Anita, Horváth Renáta, Sasvári Krisztina, Bolla Bence, Galambos Rea / Takács Odett

Továbbá a kis- és nagyegerek szerepében Sopron és környéke óvodásai, általános iskolásai